

Mälarens vattenvårdsförbund

Kommundag med fokus på politikernas roll för vattenfrågan

Uppsala, 10 mars 2025

Välkommen till Uppsala

Schemat finns på malaren.org

Välkommen till Uppsala

Introduktion till dagen

Lärdomar från pilotprojektet Sagån och nya arbetssätt för frivilliga åtgärder

Rast

Vad bör vi jobba vidare med tillsammans, önskade fördjupningar och seminarier, diskussion

PFAS runt Mälaren: Nätverk och nya projekt

11.45-13.00 LUNCH Promenad (5 minuter) till Hotell Elite Academia för lunch. Eftermiddagsprogrammet startar kl 13.00 i Stadshuset.

Återkoppling till kommunerna om åtgärdsgenomförandet

14.00-14.30 Fika

Hur kan politiker driva vattenfrågan i sin kommun?

Miljöövervakning: Samordning av övervakning i tillrinnande Mälärvattendrag

Sammanfattning och tack för idag

Dagen avslutas kl 15.30

På plats är:

- Botkyrka kommun
- Ekerö kommun
- Enköpings kommun
- Eskilstuna kommun
- Hallstahammar kommun
- Håbo kommun
- Järfälla kommun
- Knivsta kommun
- Salems kommun
- Sigtuna kommun
- Solna/ Solna Vatten AB
- Strängnäs Kommun
- Sundbybergs stad
- Södertälje kommun
- Uppsala kommun
- Västerås stad
- Gnesta kommun
- Trosaåns vattenvårdsförbund
- Hjälmarens vattenvårdsförbund
- Länsstyrelsen i Västmanlands län
- Länsstyrelsen Uppsala
- Naturskyddsföreningen i Sigtuna
- Naturskyddsföreningen i Uppsala
- Norconsult AB
- Vattenmyndigheten i Norra Östersjöm

Mälaren förser oss med:

- Kranvatten till 2,3 miljoner människor
- Färskvatten till industriprocesser
- Friluftsbad
- Rekreation (riksintresse för friluftsliv)
- Fiske, både yrkesfiske och sportfiske
- Transportled
- Strandängar för flyttfåglar
- Rening och utspädning av föroreningar och smittämnen
- Biologisk mångfald och stora naturvärden

Miljöproblem och utmaningar

- Övergödning
- Miljögifter
- Fysiska hinder och fysisk förändring
- Invasiva arter
- Brunifiering och ökad grumling
- Smittspridning
- Utarmning av biologisk mångfald
- Exploatering av stränder och Mälaren
- Effekter av klimatförändring

Lite historia...

- Ursprunget till Mälarens vattenvårdsförbund hette Kommittén för Mälarens Vattenvård (Mälarkommittén) och bildades 1959.
- Mälarens vattenvårdsförbund blev ett förbund 1998.
- Mätningar i Mälaren har skett sedan 1965 – Sveriges äldsta sötvattensövervakning.

Vi arbetar tillsammans för ett friskt Mälaren!

Förbundet har 65
medlemsorganisationer:

- kommuner
- länsstyrelser
- vattenverk
- företag
- ideella organisationer

Detta gör vi

- Bedriver miljöövervakning och tar fram underlag om tillstånd i vattenmiljön
- Redovisar miljöövervakningen till nytta för medlemmarnas verksamhet
- Bedriver arbete för samråd, information och resursutnyttjande
- Samverkar med andra vattenorganisationer för att samordna utrednings- och åtgärdsfrågor
- Tillhandahåller lättillgänglig information om Mälaren

Syfte med dagen

- Lära känna varandra, få ett nätverk
- Politikerna får stöd i tankarna kring hur de kan driva frågor om vatten
- Tjänstepersoner och politiker får större förståelse för varandras perspektiv och förstår hur man kan samverka
- Information om aktuella vattenfrågor
- MVVF får inspel om fokus för kommande arbete

Vad vill du ta med dig från dagen?

www.menti.com

Kod: 6645 1977

Lokal administration av vatten

LAVA Kopplat till andra miljöfrågor

&

VattenHubben

Avgränsning, en del av metoden

(SMHI:s HARO d-noll)
VM:s åtgärdsområden d1
SMHI:s DARO d2
LAVA:s d3 d3

d1

Sagån
Hedströmmen
Fyrisån
Örsundaån
Sörfjärden
osv.

Delavrinningsområde 1
Delavrinningsområde 2
Delavrinningsområde 3

d1
d2
d3

Avgränsning, en del av metoden

d1

Sagån
Hedströmmen
Fyrisån
Örsundaån
Sörfjärden
osv.

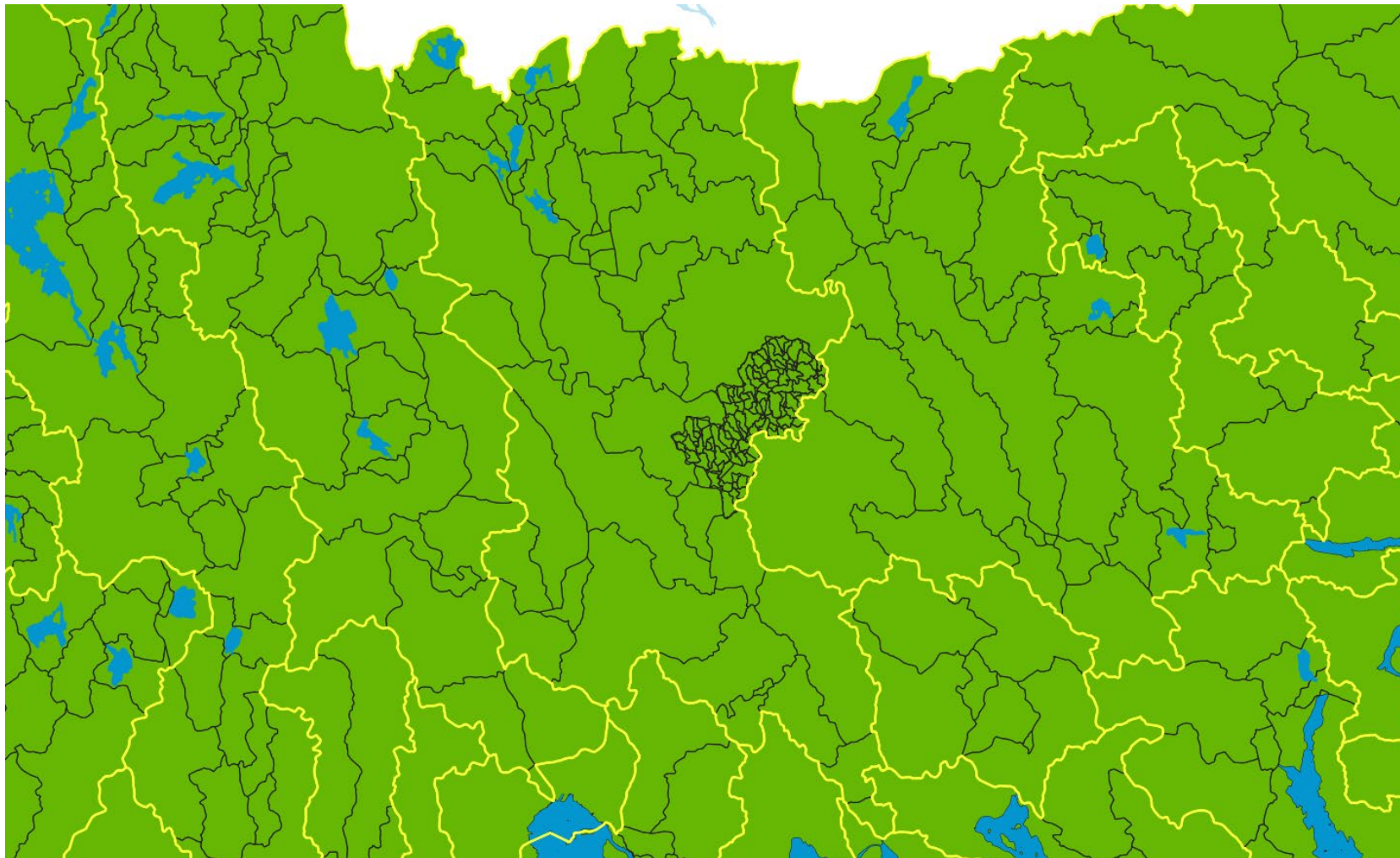
(SMHI:s HARO d-noll)
VM:s åtgärdsområden d1
SMHI:s DARO d2
LAVA:s d3 d3

Delavrinningsområde 1
Delavrinningsområde 2
Delavrinningsområde 3

d1
d2
d3

d2

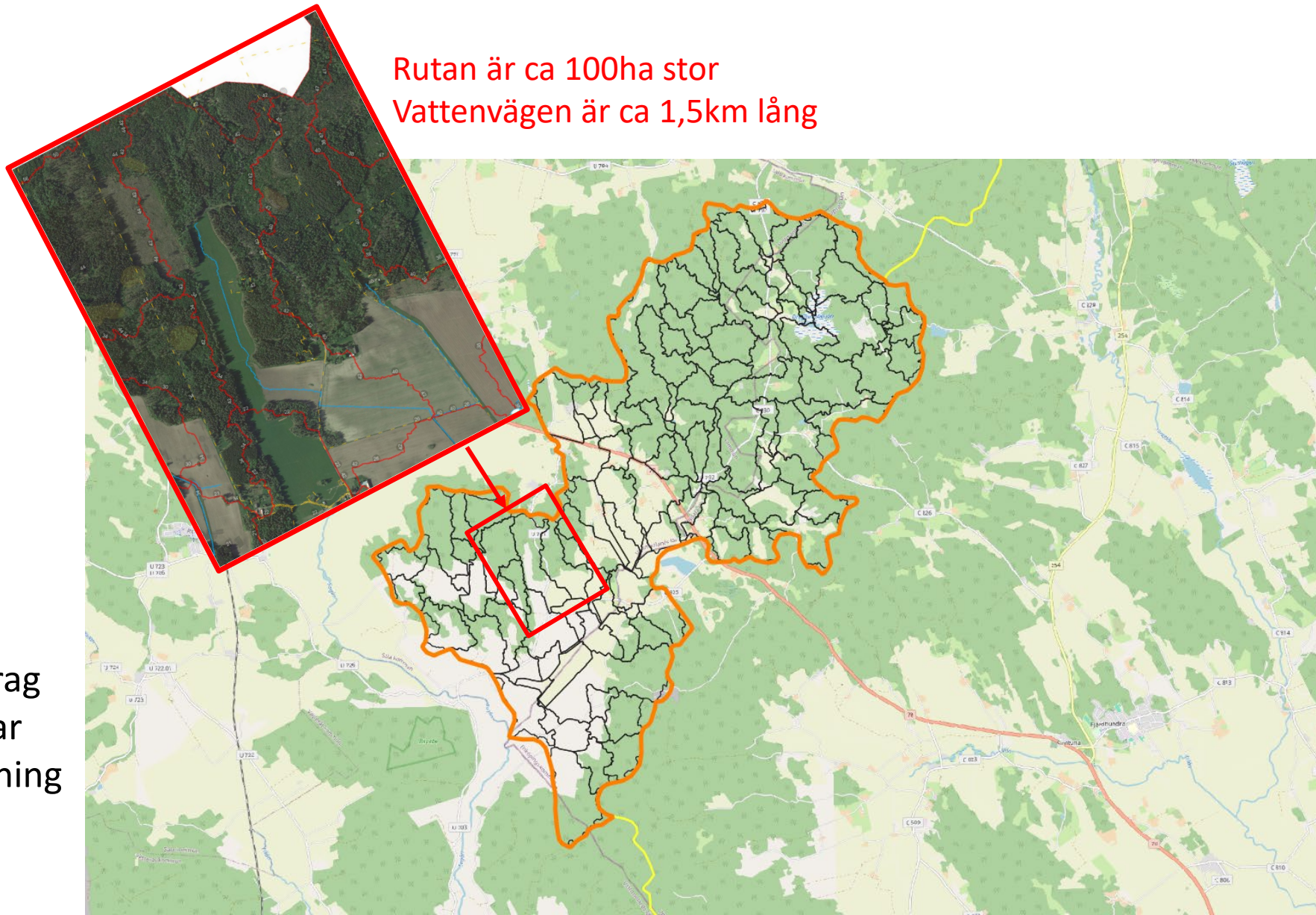
Hjulbäcken
Varmsätrabäcken
Jungbodike
Märstaån
Lillån

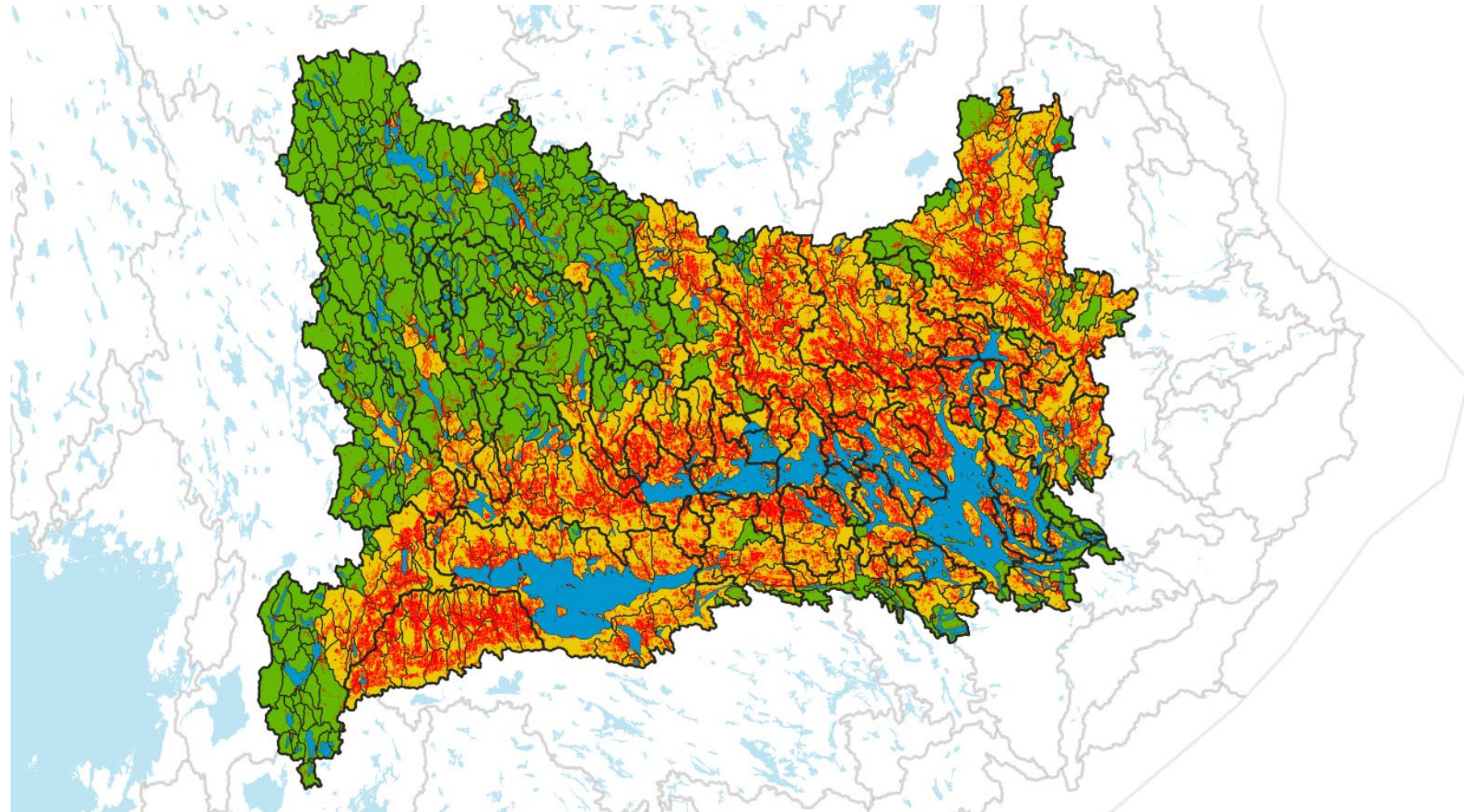
Rutan är ca 100ha stor
Vattenvägen är ca 1,5km lång

d3

Enskilda fält
Diken
Små vattendrag
Stamledning
Huvudavvattning

- **571st d2**
inom Jordbrukstätt område
JTO, Mälarens ARO
- **2384 d2** områden om vi
beaktar alla frågor

Kostnader och personresurser

Vi måste ha en möjlig uppskalningsapproach redan från början

(Samordning + åtgärds kostnad + myndighetskostnader)

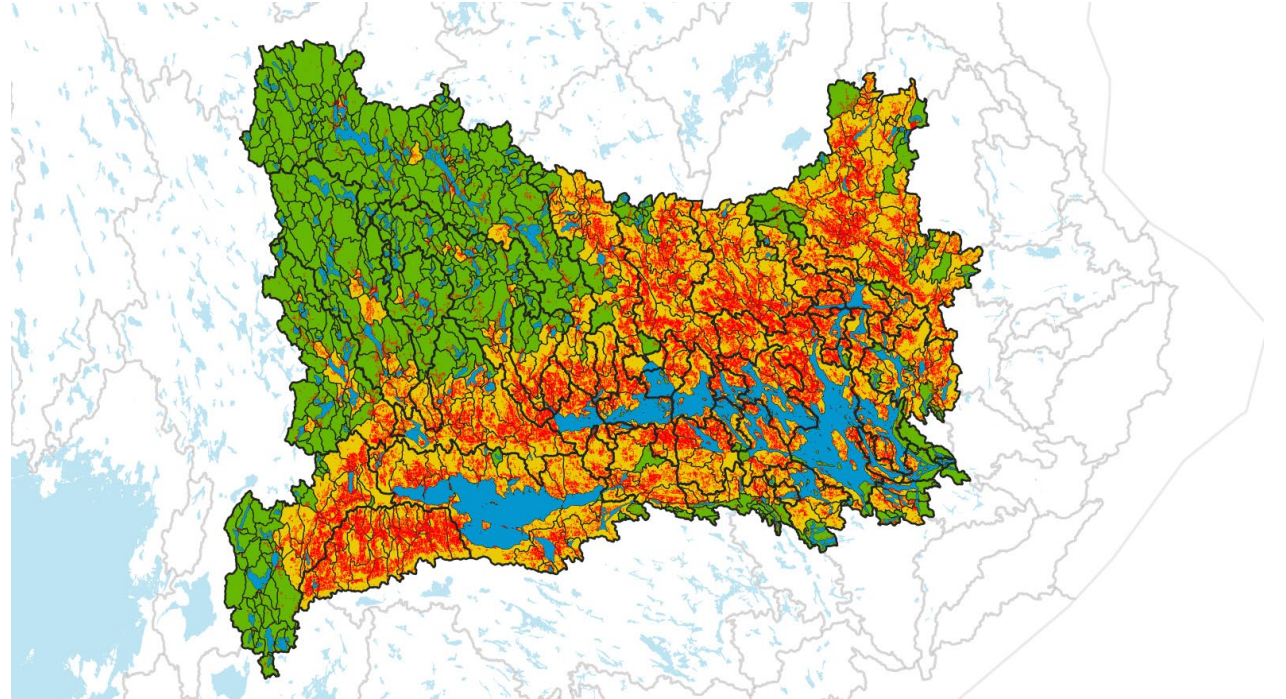
Hjulbäcken (134 d3)	5 068 000 kr
Generellt d2-område (200 d3)	7 490 000 kr
<u>Sagåns ARO</u>	<u>247 170 000 kr</u>
Mälarens JTO	4 276 790 000 kr

29 samordnare + 49 konsulter som arbetar heltid i 20 år.

-"så enkelt som möjligt"
-"restaurering, inte anläggning"
"hel- eller delåterställning"
"till viss del kompensationsåtgärder"

Vattenhubben – för hela Mälardalen

- Stötta med administration
- Söka finansiering
- Hjälpa till med lokal förankring
- Stötta i praktiskt genomförande
- Poola ihop kompetens

Diskussion i mindre grupper:

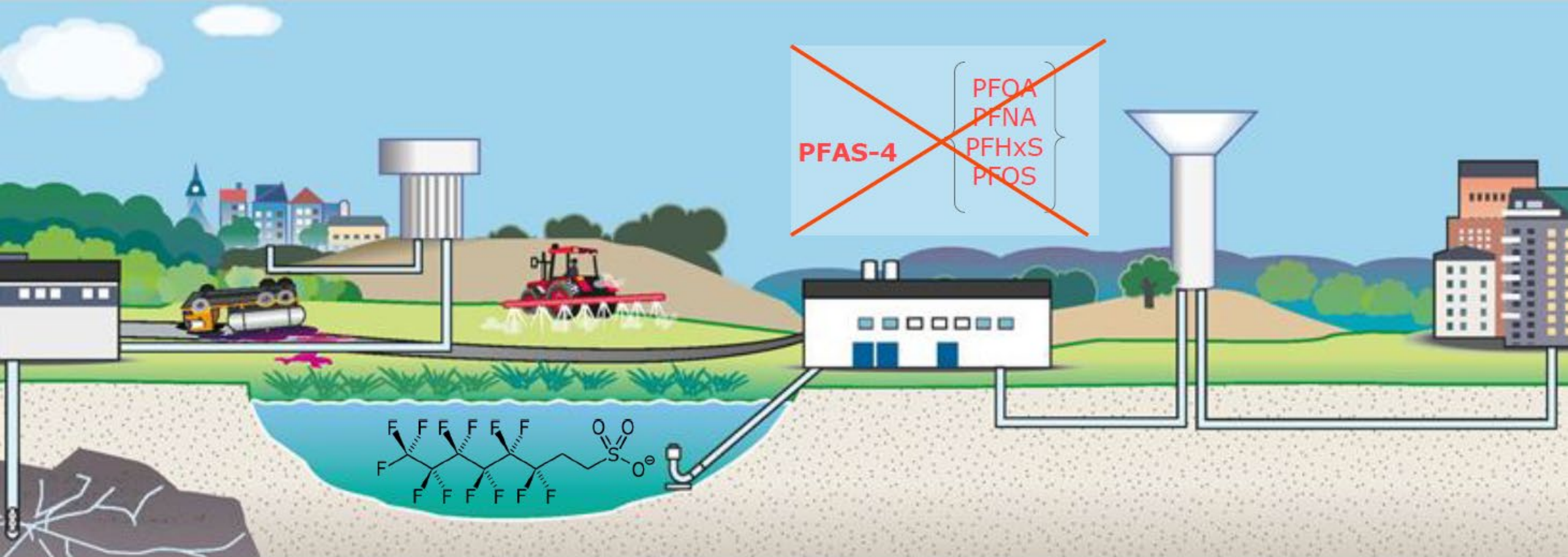
Ta en runda i gruppen 3-5 personer

- Reflektioner kring det som presenterats?
- Vad innebär detta för er kommun och ert arbetssätt?

RAST kl 10.30-10.50

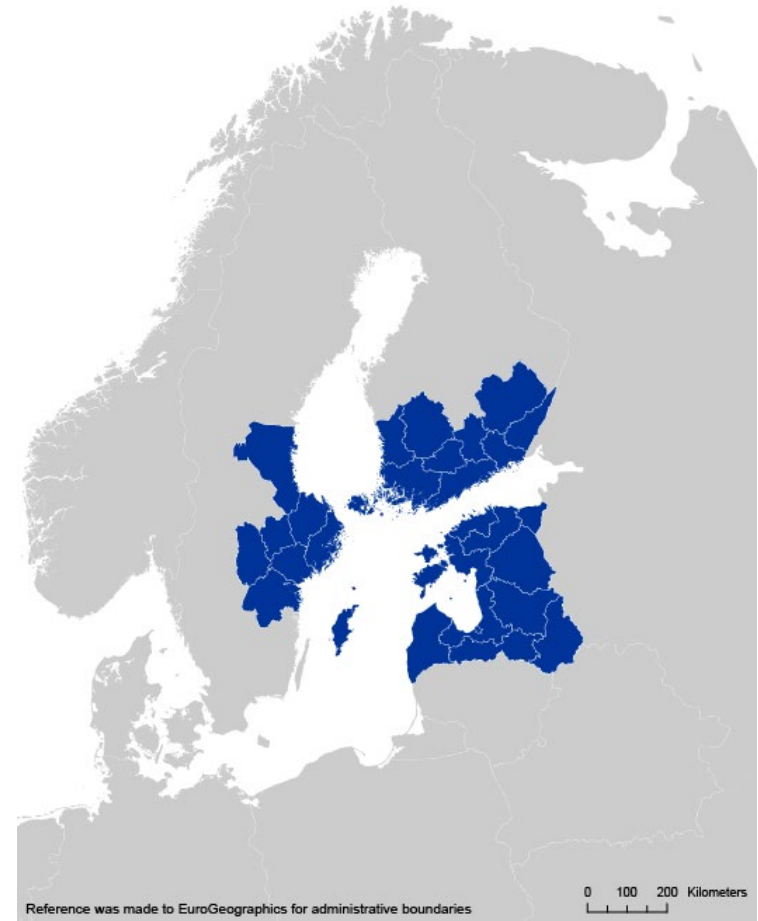
- Följdfrågor om åtgärdssamordningen? Ytterligare som ni vill lyfta från gruppdiskussionen?
- Övriga frågor – finansiering, uppföljning, vikten av våtmarker?
- Vad bör vi jobba vidare med tillsammans? Vilka teman för fördjupningar och seminarier?

Hur ska vi hantera pfas utmaningen ?

BalticPFASResolve

- Nytt project 3 682 789 Euro Sverige, Finland, Estland, Lettland
- Leds av Länsstyrelsen Stockholm
- Pågår 2025-2028
- MVVF kommer att arbeta med en guide till kommunerna. Fokus alla steg kartläggning till åtgärder

Interreg

Co-funded by
the European Union

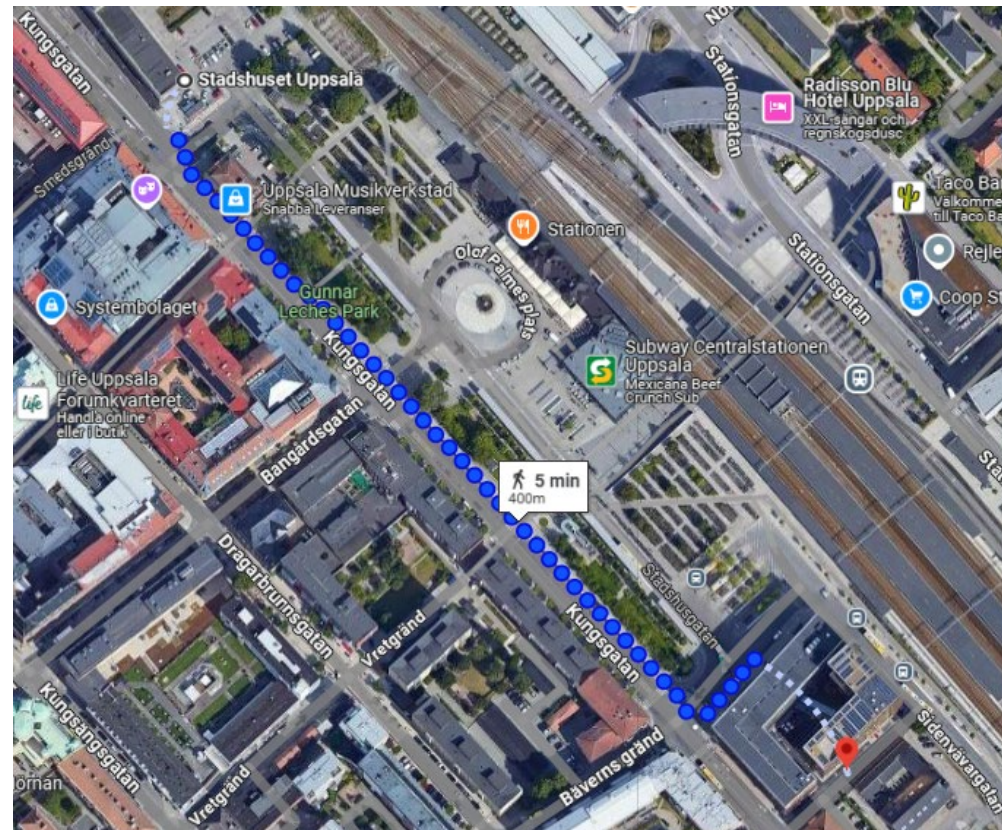
Central Baltic Programme

Nätverk

- Nätverk om båtbottnfärger
- Nätverk fria vandringsvägar för fisk
- Nätverk bekämpning av sjögull
- **Nätverket för uppströmsarbete mot PFAS**
 - Kartläggning, källspårning och åtgärder
 - Möte var 8:e vecka
 - Nästa möte onsdag den 26 mars
- Nätverk för vattenstrategier
- Nätverk för vattenpolitiker
- Nätverk för vattenproducenter
- Nätverk för åtgärdssamordnare

11.45-13.00 LUNCH

- Promenad (5 minuter) till Hotell Elite Academia för lunch.
- Eftermiddagsprogrammet startar kl 13.00 i Stadshuset

Gruppdiskussion

1

David Liderfelt
Inger Grönberg
Ludwig Hedberg
Stina Engqvist

2

Anna Sundberg
Jan Eriksson
Jesper Englundh
Johan Axnèr
Kenta Hällbom
Krister Larsson
Linda Johansson
Matz Keijser

3

Anna Eklund
Mari Backlund
Olof Sollenberg

4

Sabina J Munoz
Stieg Andersson
Viktor Kärvinge

5

Anders Klerkefors
Daniel Anundi
Steve Malmström

6

Elisabeth Sjöholm
Joakim Prabert
Matz Norling
Sara Damlin
Tony Haddad

7

Christoffer Hallbäck
Gunilla Lindgren
Inger H Lindvall
Johan Eriksson
Johanna Andersson
Madelene Drougge
Sofi Lundbäck
Ulrich Wimmer

8

Elin Ångman
Linnea Svärd
Melica Dalhed
Patrik Zvar

9

Axel Bodin
Elsa Fastrup
Hugo Davegårdh
Lina V Bergqvist
Ritva Widgren

10

Cristina Trigal
Ingrid Hägermark
Jennifer Nyström-Kandola
Jenny Jungebeck

11

Alexander L Af Hageby
Jacques de Maré
Nina Aldén
Olivia Abrahamson

Åtgärdsprogram för vatten 2022-2027

Uppföljning, åtgärd 1 och framåtblick

Länsstyrelsen
Västmanlands län

Vattenförvaltningens analyskedja för ytvatten

Påverkan (Verksamhet)

Miljöproblem

1. Påverkansanalys –
Vilka vatten bedöms
påverkas negativt vilka
verksamheter

2. Statusklassning –
Kvalitetsfaktorer och
parametrar

3. Riskbedömning –
Sammanvägning av påverkan
+ miljöproblem - finns risk att
god status ej uppnås

4. Åtgärdsanalys –
Vilka åtgärder behöver
göras, och var?

5. Normsättning –
Vilken miljökvalitetsnorm
och vilka undantag ska
gälla?

**Förvaltningsplan
Åtgärdsprogram
MKN**

- [Digitala åtgärdsunderlag \(lansstyrelsen.se\)](https://lansstyrelsen.se)

Sammanhängande kedja

12 åtgärder till Länsstyrelserna
6 åtgärder till kommunerna

Verksamhet	Kommun, åtgärd nr	Länsstyrelser, åtgärd nr
Övergripande planering	1	1
Prövning, tillsyn och tillsynsvägledning enligt MB	2, 6	2, 3, 4
Samhällsplanering enligt PBL	4	7
Stöd för åtgärder mot övergödning (CAP, LOVA, rådgivning)	VU	6, 8, 9
Skydd av vattentäcker	3	5
VA-planering	5	
Sanering av FO	VU	10
Kalkning		11
Områdesskydd och restaurering		12

Enkätens grundupplägg

Femgradig självutvärdering

- 5 Åtgärden genomförs fullt ut
- 4 Åtgärden genomförs till stor del
- 3 Åtgärden genomförs delvis
- 2 Åtgärden genomförs till mindre del
- 1 Åtgärden har inte utförts

Motivera er gradering (Fritext)

Vad behövs för ökad genomförandegrad?

- Mer resurser
- Ökade informationsinsatser/interna utbildningstillfällen
- Tydligare prioritering från ledningen
- Fler/förbättrade vägledningar
- Förbättringar av de planeringsunderlag som presenteras i VISS och digitala åtgärdsunderlagen
- Annat, nämligen (fritext)

Enkät svar och återkopplingar

Nationella återkopplingar och samtliga kommuners och länsstyrelsers svar:

[Rapportering av arbetet med åtgärdsprogrammet | Vattenmyndigheterna](#)

Återkopplingar till Länsstyrelser och kommuner i distriktet:

[Samverkan i Norra Östersjöns vattendistrikt | Vattenmyndigheterna](#)

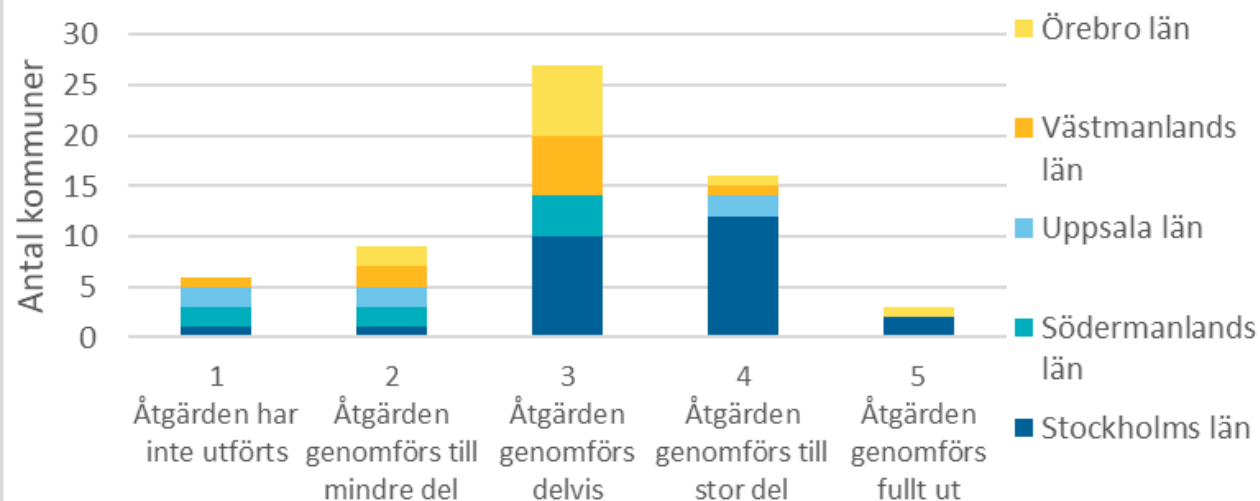
Ny enkät 2025!

Stöd för självutvärdering – åtgärd 1

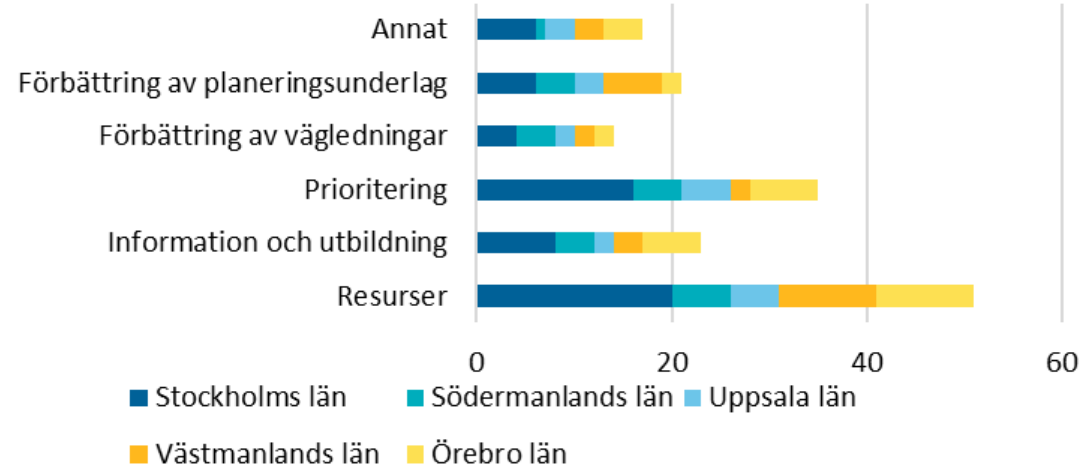
- Planera för genomförandet av Vattenmyndighetens åtgärdsprogram
- Förvaltningsövergripande arbetssätt
- Identifiera vilken påverkan som behöver åtgärdas i vilka vattenförekomster för att uppnå MKN för vatten och hur kommunen arbetar med dem inom sina ansvarsområden
- Samverka inom avrinningsområden
- Kommunen har en plan för vattenanvändning i ett förändrat klimat

Förvaltningsövergripande planering – Kn åtgärd 1

Kommunernas självutvärdering gällande genomförandet av åtgärd 1 - förvaltningsövergripande planering

Förutsättningar för högre genomförandegrad av åtgärd 1 - förvaltningsövergripande planering?

Gruppdiskussion

- Vilket/vilka steg är viktigast att ta för min kommun för att genomföra åtgärd 1 fullt ut?

Gruppdiskussion

1

David Liderfelt
Inger Grönberg
Ludwig Hedberg
Stina Engqvist

2

Anna Sundberg
Jan Eriksson
Jesper Englundh
Johan Axnèr
Kenta Hällbom
Krister Larsson
Linda Johansson
Matz Keijser

3

Anna Eklund
Mari Backlund
Olof Sollenberg

4

Sabina J Munoz
Stieg Andersson
Viktor Kärvinge

5

Anders Klerkefors
Daniel Anundi
Steve Malmström

6

Elisabeth Sjöholm
Joakim Prabert
Matz Norling
Sara Damlin
Tony Haddad

7

Christoffer Hallbäck
Gunilla Lindgren
Inger H Lindvall
Johan Eriksson
Johanna Andersson
Madelene Drougge
Sofi Lundbäck
Ulrich Wimmer

8

Elin Ångman
Linnea Svärd
Melica Dalhed
Patrik Zvar

9

Axel Bodin
Elsa Fastrup
Hugo Davegårdh
Lina V Bergqvist
Ritva Widgren

10

Cristina Trigal
Ingrid Hägermark
Jennifer Nyström-Kandola
Jenny Jungebeck

11

Alexander L Af Hageby
Jacques de Maré
Nina Aldén
Olivia Abrahamson

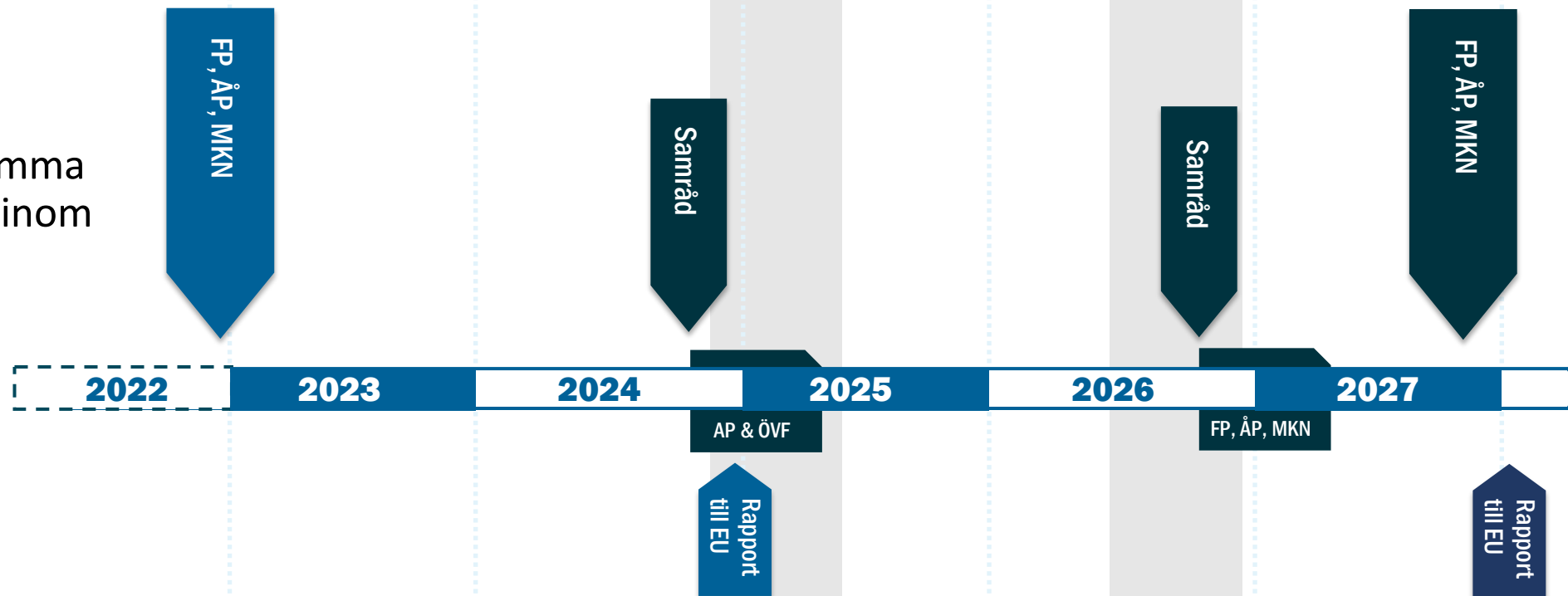
www.menti.com

Kod: 6645 1977

Vilket/vilka steg är viktigast att ta för min kommun för att genomföra åtgärd 1 fullt ut?

Gemensamma
tidsramar inom
EU

Genomföra ÅP 2022-2027: Samordna & samverka

Arbeta fram FP, ÅP, MKN 2027-2033

Kartläggning och analys

Riskbedömning i tillrinningsområden för dricksvatten

Åtgärdsprogram 2027-2033

- Inriktningsbeslut att behålla samma struktur
- Revideringar vid behov
- Dricksvattendirektivet kommer medföra nyheter
- Regeringsuppdraget om delåtgärdsprogram

Tack!

Länsstyrelsen
Västmanlands län

Fika 14.00-14.30

- Jag förstår ju hur viktigt vatten är. Hur kan jag driva och uppmärksamma frågan inom min kommun?
- Önskemål om en lista/guide med frågor att ställa

Kan du beskriva hur du, eller någon annan, lyft en fråga som handlar om vatten i din kommun?

En politiker skrivit motion om införande av rening av läkemedel på avloppsreningsverket genom ny teknik

Kontakt med KSO

När vi ansöker om ex LOVA-medel informerar vi om det i nämnden och de fattar ett beslut om ex medfinansiering.

Görs främst genom framtagande av styrdokument

Sammanställt en lista över alla vattenfrågor som behöver hanteras av en kommun, och fyllt i vem som har ansvaret för respektive fråga. Det blev väldigt tydligt hur mycket vi borde göra, att det saknas ansvarig för många frågor

Tyvärr upplever jag att detta inte görs så ofta hos oss. Toppen att ni lyfter frågan!

Hur bör politiker arbeta för att få fart på diskussionen om vatten?

- Ha tjänstemän med kunskap i sakfrågor såsom vattenstrategier, kommunekologer mm. Samarbeta över organisationsgränser och med markägare.
- Mer information och kunskapsseminarier på lokalnivå. Boende, samfälligheter, markägare är ofta intresserade hur deras sjö/vattendrag mår. De har även kunskap om möjliga platser för t ex våtmark eller skyddszon.
- Politiker bör efterfråga redovisning av framdrift inom de frågor som de är intresserade av. Är vanligt inom frågor som rör exploatering, nybyggnation och kommunens tillväxt men tyvärr inte så ofta inom miljöfrågor.
- Bör lyfta ekonomiska argument
- Jag vet inte hur de bör jobba annat än att stötta oss tjänstemän, och inte gå emot oss i vårt arbete
- Vi behöver öka kunskapen om hur vatten påverkar olika verksamheter och vilka olika regler och ramverk som styr hanteringen. Historiska perspektiv där behovet av dränering och översvämningsskydd format våra vattenanläggningar.
- De behöver sluta prioritera bort miljö- och vattenfrågor till förmån för snabba, valvinnande frågor. Förvaltningen behöver få tydliga direktiv om att vatten ska prioriteras och tillräckligt med personal för att hinna med.
- Det skulle exempelvis vara en föreläsning om vatten, eller vattenvård innan fullmäktige, till exempel.

Vilket stöd behövs från Mälarens vattenvårdsförbund?

- Ordna kunskapsseminarier, nätverka, lyfta goda exempel om åtgärder mm
 - Ofta handlar det om budgetfrågor i slutändan som kan begränsa vad kommuner kan göra. Här kanske MVVF kan vara hjälpsamma med att informera mer om hur man kan gå tillväga för att få till billigare vattenvård ex via bidrag etc, något vi redan arbetar aktivt med men kan behöva få större fokus från politikens håll.
 - Utbildning, information, engagemang
 - Insikt och kunskap om vikten av rätt hantering av vattenfrågor för att gynna både de gröna näringarna som är helt beroende av lagom mängd vatten och vattnets kvalitet.
 - Tror det är viktigt att utbilda i vilka utmaningarna är för att skapa ett större intresse för frågorna hos fler politiker. Jag upplever det som att det finns ett stort intresse hos enskilda politiker men det skulle behöva bli en större och viktigare fråga för fler.
 - De behöver inse att vi har lagkrav på oss på det här området. Tyvärr går det att välja bort utan (direkta) konsekvenser, och då gör man det. Jag önskar större press utifrån, mindre förståelse för att "små kommuner har det svårt", och kännbara påföljder för den kommun som försummar sitt ansvar.
 - Konkreta förslag. Gärna kostnadsberäknade.
-
- Kunskap

Fortsatt samarbete med SLU om Mälärövervakningen

- Förnyad överenskommelse med SLU från 1/5 2025 till 30/4 2031 om forskning och utveckling av miljöövervakningen i Mälaren
- SLU Aqua kommer nu att delta med årlig resultatredovisning från fiskövervakningen
- Förtydligad möjlighet för miljöövervakningen i tillrinnande vattendrag att ansluta sig till Mälärprovtagningen – kontakta gärna Ingrid Hägermark på MVVF om ni är intresserade av detta.
- Uppstart av nätverk för frågor kring miljöövervakning runt Mälaren. I första hand vänder vi oss till kommunerna, men även andra är välkomna.

Övervakning av miljögifter i Mälaren

- Screening av miljögifter genomförd aug 2024, rapport under våren.
- Undersökning om effektbaserade analyser i Mälaren, Vänern och Vättern genomfördes 2023, rapport under våren.
- Med dessa resultat som underlag, kommer vi att utarbeta förslag för övervakningsprogram miljögifter för Mälaren.

Kommande event

- Nätverk för fria vandringsvägar, Enköping 10 april
- Nyheter om vatten, 28 mars, 28 april
- Årsstämma 15 maj
- Utbildningsdag nyanställda i september

- Webinarium – vilka teman från idag borde vi fördjupa oss i? Vad har vi missat?
- Vi skickar ut en länk till en sida med dagens presentationer, länkar och anteckningar

Utvärdering

www.menti.com

Kod: 6645 1977

